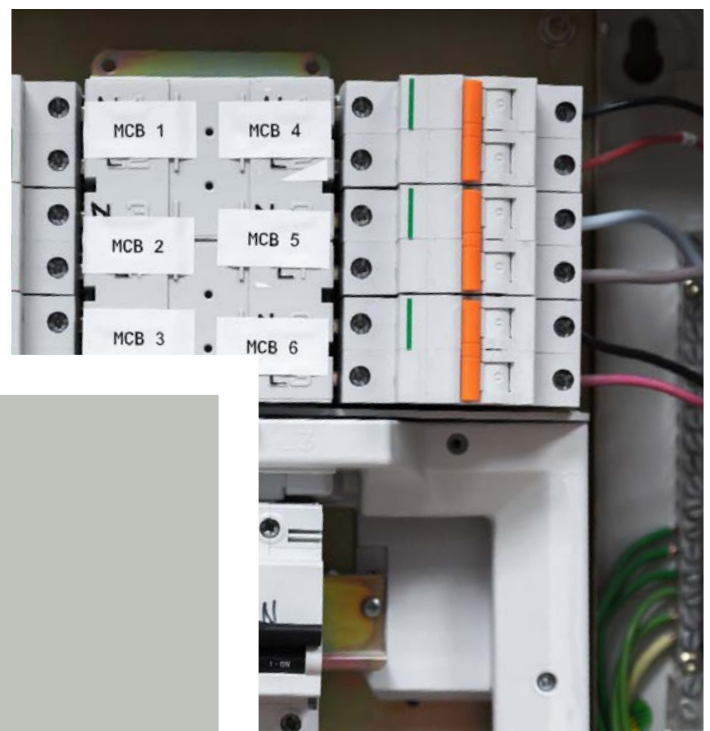
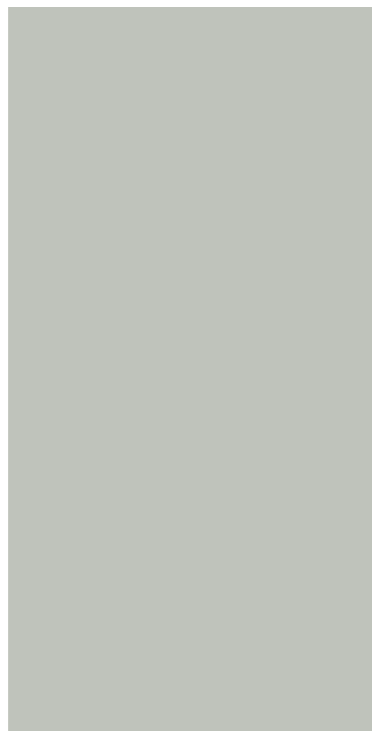

Prao på ett yrkesprogram på gymnasiet

Koppling till Lgr11, praktiska checklistor samt förslag på elevuppgifter före, under och efter praoperioden

Innehåll

Inledning	3
Syfte	3
Målgrupp	3
Användarguide	3
Koppling till läroplanen för grundskolan (Lgr11)	4
Checklistor	5
Grundskolan	6
Före prao	6
Under prao	9
Efter prao	10
Gymnasieskolan	11
Före prao	11
Förslag på schema för praoperioden	13
Under prao	15
Efter prao	16
Branschföretagen	17
Före prao	17
Under prao	18
Efter prao	19
Förslag på uppgifter	20
Före prao	21
Testa hur det är att driva ett fastighetsbolag	21
Information och diskussion	22
Diskussion kring "Vett och etikett"	23
Mina tankar innan min prao	24
Utbildning och yrken kopplade till min prao	26
Skriv ett brev och presentera dig för din praoplats	27
Under prao	28
Intervjua gymnasieelever	28
Fånga en skoldag	29
Apl-företag	30
Tre förslag på case:	31
A: "Vi finns i din vardag och jobbar för din framtid"	31
B: Hållbar miljö	32
C: Marknadsför skolan, yrkesprogrammet eller yrket	33
Efter prao	34
Hur skulle världen se ut om yrket inte fanns?	34
Manligt och kvinnligt	35
Förslag på digitala verktyg	36
Om aktörerna bakom materialet	37

1. Inledning

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt. - Lgr 11

Prao på yrkesprogrammen EI- och energiprogrammet eller VVS- och fastighetsprogrammet innebär att eleven deltar i undervisningen på ett av dessa yrkesprogram på yrkesgymnasiet, och där det är möjligt även gör studiebesök, jobbskuggning eller praodagar på branschföretag. Grundskolan och gymnasieskolan samverkar i före-, under- och efterarbetet för att ge eleven chans att få en fördjupad bild av framtida valmöjligheter genom information, prova på-aktiviteter och olika uppdrag att lösa.

Detta material är framtaget av GR Skola Arbetsliv på uppdrag av Installatörsföretagen för att främja samverkan mellan skola och arbetsliv i fastighetsbranschen.

Syfte

Metodmaterialets syfte att vara ett stöd för skolan och branschföretag i arbetet med att skapa en kvalitativ praoperiod på ett yrkesprogram. Med hjälp av materialet skapas förutsättningar att ge eleverna ökad kvalitet i sin prao och också möjlighet för skolan att förbereda eleverna inför praon och fånga upp erfarenheter och kunskap hos eleverna efter avslutad praoperiod, då materialet består av tre delar: Före prao, Under prao och Efter prao.

Materialet har inte som syfte att ge direktiv kopplat till anskaffning av praoplatser.

Målgrupp

Material vänder sig till skolor och branschföretag som samverkar runt prao på EI- och energiprogrammet och VVS- och fastighetsprogrammet för årskurserna 8 och 9. Materialet och uppgifterna är anpassningsbara till prao även på andra yrkesprogram.

Användarguide

Det är upp till ansvarig lärare att anpassa materialet så att det på bästa sätt passar elevgruppen. Det är viktigt att alla parter: grundskolan, gymnasieskolan och branschföretaget för en kontinuerlig dialog kring övningar och upplägg under arbetets gång.

Materialet är uppbyggt med checklistor för grundskolan, yrkesgymnasiet och branschföretagen. Checklistorna är tänkta att vara ett stöd i planeringen av praon och ge en överblick i vad man bör tänka på under arbetets gång. Checklistorna är uppdelade i tre delar: före prao, under prao och efter prao. Listorna ligger var för sig i dokumentet, för att förenkla utskrift av enskilda delar.

Det finns också förslag på uppgifter att arbeta med under praoprocessen.

Materialet har en tydlig koppling till läroplanen och i respektive uppgift ges förslag på vilka ämnen den kan kopplas till.

Sista i materialet finns förslag på digitala verktyg som kan användas i arbetet.

Koppling till läroplanen för grundskolan (Lgr11)

Nedan presenteras praoperiodens övergripande kopplingar till de två första kapitlen i Lgr11. Beroende på vilket upplägg som väljs att arbeta utifrån kan fler kopplingar göras till olika ämnesområden.

Skolans värdegrund och uppdrag

Rättigheter och skyldigheter

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar.

Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet. Den ska utveckla deras förmåga att ta ett personligt ansvar. Genom att delta i planering och utvärdering av den dagliga undervisningen och få välja kurser, ämnen, teman och aktiviteter, kan eleverna utveckla sin förmåga att utöva inflytande och ta ansvar.

Skolans uppdrag

En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra. Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap.

Övergripande mål och riktlinjer

Skolan och omvärlden

Eleverna ska få en utbildning av hög kvalitet i skolan. De ska också få underlag för att välja fortsatt utbildning. Detta förutsätter att den obligatoriska skolan nära samverkar med de gymnasiala utbildningar som eleverna fortsätter till. Det förutsätter också en samverkan med arbetslivet och närsamhället i övrigt.

Skolans mål

Skolans mål är att varje elev

- kan granska olika valmöjligheter och ta ställning till frågor som rör den egna framtiden,
- har inblick i närsamhället och dess arbets-, förenings- och kulturliv, och
- har kännedom om möjligheter till fortsatt utbildning i Sverige och i andra länder.

Riktlinjer

Gemensamt ansvar för de som arbetar i skolan:

- Verka för att utveckla kontakter med kultur och arbetsliv, föreningsliv samt andra verksamheter utanför skolan som kan berika den som en lärande miljö.
- Bidra till att elevens studie och yrkesval inte begränsas av kön eller av social eller kulturell bakgrund.

Lärarens ansvar:

- Bidra med underlag för varje elevs val av fortsatt utbildning.
- Medverka till att utveckla kontakter med mottagande skolor samt med organisationer, företag och andra som kan bidra till att berika skolans verksamhet och förankra den i det omgivande samhället.
- samverka med andra lärare i arbetet för att nå utbildningsmålen, och

Rektorns ansvar:

- samverkan med skolor och arbetslivet utanför skolan utvecklas så att eleverna får konkreta erfarenheter av betydelse för deras val av fortsatt utbildning och yrkesinriktning.

2. Checklistor

För grundskolan, gymnasieskolan och branschföretagen

Grundskolan

Före praon

Förberedelser

För att praoperioden ska bli så tydlig och lärorik som möjligt för eleven är förberedelserna och en bra samordning viktigt. Nedan följer en checklista att utgå från under arbetets gång.

Skolan:

- Sätt tillsammans på skolan upp tydliga pedagogiska mål för praon och prata om:
  - Hur kan yrkespraon berika undervisningen?
  - Hur kan skolan integrera arbetet med yrkespraon i undervisnings alla ämnen, så eleverna inte upplever praoperioden som avskild från skolans övriga verksamhet?
- Se till att praoperioden är med i skolans årsplanering, så alla har möjlighet att planera en undervisning som är kopplad till praoperioden. Viktigt att det avsätts tid till både förberedelser och efterarbete.
- Gå varje läsår igenom skolans uppsatta mål, utvärderingar etc. för att utvärdera om en revidering av skolans praoplan är nödvändig. Låt det bli en del av skolans kvalitetsarbete.

Ansvarig praosamordnare på skolan:

- Sammankalla en planeringsgrupp på skolan. Företrädesvis leds den av rektor. SYV och pedagoger som ska arbeta med årets praoelever bör också ingå i planeringsgruppen.
- Kontakta gymnasieskolans samordnare för gemensam planering och samordning av elevens praon på ett yrkesprogram på gymnasieskolan. Gymnasieskolan är ansvarig för kontakten med apl-företagen och elevens möjlighet till arbetsplatsförlagd praon.
- Fördela arbetet och tydliggör ansvarsområden: "Vem ansvarar för vad?"
- Boka in tider för regelbundna uppföljningsmöten. En viktig framgångsfaktor är god samverkan mellan alla parter.

Planeringsgruppen på skolan:

- Gå igenom syfte och mål med praoperioden och se till att det finns en tydlig plan för årets praon.
- Utveckla ett pedagogiskt upplägg kring praon, som innehåller ett före-, under- och efter-tänk.
  - Vilken information skickas till vårdnadshavare och till handledaren på praoplatsen?
  - Vilken information ges till eleverna kring arbetstider, närvaro, bedömningskriterier, kontaktuppgifter m.m?
  - Vilka uppgifter ska eleverna arbeta med under praoperioden, kopplade till målen och med ett tydligt före-, under- och efter-tänk?

Den betygsättande läraren har ett helhetsansvar för elevens lärande, men för att uppgifterna ska bli så givande som möjligt för eleven är samplanering med gymnasieskolan och eventuellt företagen att rekommendera.

Arbeta digitalt med uppgifterna så finns möjligheten att följa elevernas arbete och regelbundet ge respons. Blogg är ett digitalt alternativ där eleverna kan ta del av varandras praoupplevelser.

Förslag på elevuppgifter att välja ibland:

Före	Under	Efter
☐ Boka in ett studiebesök som en uppstart på praoperioden.	☐ Intervjua gymnasieelever, s 28.	☐ Hur skulle världen se ut om yrket inte fanns? s 34.
☐ Testa hur det är att driva ett fastighetsbolag, samt spela spelet <i>Fastighetslabbet</i> , s 21.	☐ Fånga en skoldag, s 29.	☐ Manligt och kvinnligt, s 35.
☐ Informations- och diskussionsfrågor, s 22.	☐ Apl-företagen, s 30.	
☐ Diskussion kring "Vett och etikett", s 23.		
☐ Mina tankar innan min prao, s 24.		
☐ Utbildning och yrken kopplade till min prao, s 26.		
☐ Skriv ett brev & presentera dig för din praoplats, s 27.		

Som en uppstart på praoperioden kan klassen förslagsvis göra ett studiebesök på ett branschföretag. Tänk på att kontakta företaget i tid så besöket kan bokas in i anslutning till praoperioden.

Framtidens Fastighetslabb

För skolor i Göteborgsområdet rekommenderas ett studiebesök på Framtidens Fastighetslabb. Där ges eleverna möjlighet att få en inblick i fastighetsbranschen genom att de på kreativa sätt får lösa olika situationer tillsammans med sina klasskamrater. Alla labbstationer har tydlig koppling till grundskolans kurser samt läroplan och eleverna får på ett nytänkande och annorlunda sätt se kopplingar mellan skola och arbetsliv.

Även om ni inte har möjlighet att åka till Framtidens Fastighetslabb finns mycket bra information om yrken inom fastighetsbranschen på deras hemsida. Där finns också exempel på övningar och förslag på ett spel att använda i undervisningen, där eleverna får testa på hur det är att vara fastighetsägare.

Gå in på <http://framtidensfastighetslabb.se/>

Mentor/berörda pedagoger

Information till vårdnadshavare

- Informera vårdnadshavare om vad som gäller under praoperioden.
  - Syfte och mål med praon.
  - Skolans arbete före-under-efter, kopplat till olika ämnen.
  - Eleven är försäkrad genom skolan.
  - Närvaro är obligatorisk och bedömning görs av elevens arbete under praon.

Information till eleverna:

Ofta har eleverna många tankar och funderingar runt praon och för många elever är det deras första möte med skola/arbetsliv och då är det viktigt att de får tid att diskutera och känna sig delaktiga i processen. För att praoperioden ska bli så tydlig och bra som möjligt är det viktigt att de har fått tydliga svar kring vilka förväntningar som finns på dem.

- Syfte och mål med praon.
- Praktisk information.
- Närvaro, bemötande, bedömning och uppgifter.

Förslag på frågor att diskutera och informera om, se uppgift *Information och diskussion*, s 22.

Information till handledaren på yrkesgymnasiet (praoplatsen):

- Skicka uppgifterna som eleverna ska göra under praoperioden.
- Samordna praobesök och hur er kommunikation sker vid behov.

Under praο

Mentor

- Håll kontakt med handledaren på gymnasieskolan.
- Besök eleverna på deras praοplatser på yrkesgymnasiet och eventuellt branschföretaget om eleven har praοdagar där under sin praοperiod. Samordnaren på gymnasieskolan ansvarar för kontakten med branschföretaget.

Väljer ni att arbeta digitalt har ni möjlighet att följa elevernas arbeten och regelbundet ge respons.

Efter praο**Mentor/berörd pedagog:**

- Följ upp elevernas praouppgifter och låt dem redovisa för varandra.
- Följ upp elevens praoperiod med handledare, för kunna göra en bedömning av elevens praoperiod.
- Låt eleverna få reflektera runt och utvärdera sin praο.

Planeringsgruppen på skolan:

- Utvärdera elevens praoperiod. Skicka en utvärdering till:
  - Berörda lärare i grundskolan.
  - Berörda lärare på gymnasieskolan.
  - Berörda personer på företaget.
- Sammanställ utvärderingarna och återkoppla till berörda parter.
- Diskutera utifrån utvärderingen vad som har fungerat bra och om det är något skolan behöver förändra eller tänka på inför nästa praoperiod.
- Justera skolans "praoplan".

Ansvarig praosamordnare på skolan:

- Ansvariga praosamordnare från grundskolan, yrkesgymnasiet och eventuellt branschföretaget utvärderar samarbetet kring praοn.

Gymnasieskolan

Före prao

Förberedelser

För att praoperioden ska bli så tydlig och lärorik som möjligt för praoeleverna är förberedelser och samordning viktigt. Nedan följer en checklista att utgå från under arbetets gång.

Skolan:

- Sätt tillsammans på skolan med ledning av rektorn upp tydliga pedagogiska mål för er som mottagare av praoelever och prata t.ex. om:
  - Vad är syftet med att ta emot praoelever?
  - Hur kan skolans elever stärkas av att skolan tar emot praoelever?
  - Hur kan skolan öka praoelevanternas valkompetens och ge dem en bra bild av skolans yrkesutbildningar.
  - Hur kan skolan sprida kunskap om branschen?
- Ha praoperioden med i skolans årsplanering, så alla har möjlighet att planera in det i sin undervisning.
- Se till att varje läsår gå igenom skolans uppsatta mål, utvärderingar etc. för att se om skolan behöver revidera praoplanen. Låt det bli en del av skolans kvalitetsarbete.

Ansvarig praosamordnare på skolan:

- Samordnaren har kontakt med grundskolans samordnare och företagets samordnare, om möjlighet finns att planera in praodagar på ett branschföretag.

En bra samverkan mellan alla parter brukar vara en framgångsfaktor, så boka gärna fler möten där alla samordnare är med. Om det inte är möjligt så är det ändå viktigt att ni gör en gemensam uppstartsplanering och en gemensam utvärdering.

- Kontakta berörda apl-företag för att se om de har möjlighet att ta emot praoelever, för eventuellt en praodag/praodagar hos dem med jobbskuggning, uppgifter att lösa, intervjuer m.m. på branschföretaget.
- Sammankalla en planeringsgrupp på skolan, företrädesvis de som ska arbeta med årets praoelever.

Planeringsgruppen/handledare på skolan:

- Gå igenom syfte och mål med praoperioden och se till att det finns en tydlig plan för årets prao.
- Utser handledare för praoeleverna. Det är viktigt att utse någon som vill och engagerar sig i uppgiften.

Tänk på att det är handledaren som har den största rollen i att förmedla den bild ni vill visa upp av yrkesutbildningarna och branschen, därför är det viktigt att välja någon som vill och engagerar sig i uppgiften.

- Bestämt vad som ingår i ansvaret att vara handledare.
- Handledaren bör tilldelas tid för att förbereda.
- Bemötandet av eleven är viktigt, får handledaren förhinder behöver det finnas en reservhandledare så eleven alltid känner sig omhändertagen och har någon att vända sig till vid behov.
- Skriv gärna ett välkomstbrev som skickas till eleven. Brevet innehåller information om: tid och plats, vad eleven bör ha med sig så som lunch, oömma kläder samt vem som kommer att vara handledare etc.
- Informera personal och elever på skolan om att det kommer praoelever, så alla kan möta praoeleverna på bästa sätt och hjälpa till vid behov. Det här är en viktig punkt då vissa elever kan känna sig oroliga inför mötet med äldre elever.
- Be grundskolan informera om vilka uppgifter praoeleven ska lösa under praoperioden.

Det är den betygssättande läraren på grundskolan som har ett helhetsansvar för elevens lärande. Elevens lärare behöver följa och stödja elevens kunskapsutveckling och genom ett samarbete mellan er och elevens lärare kan ni tillsammans planera ett upplägg som blir så lärorikt och bra som möjligt för eleven.

- Planera vilka uppgifter och moment som eleven ska delta i. Låt om möjligt praoeleven få delta i så många praktiska moment som möjligt, för att ges en inblick i olika yrkesuppgifter och kanske väcka intresset för att söka yrkesutbildningens till gymnasiet.
- Bestämmer ni att eleven utöver uppgifterna ifrån grundskolan ska arbeta med att lösa ett uppdrag, ett s.k. case, kopplat till yrkesprogrammet, skolan eller företagets verksamhet, finns i detta material tre förslag:
  - "Vi finns i din vardag och jobbar för framtiden", s 31.
  - Hållbar miljö, s 32.
  - Marknadsför skolan, yrkesprogrammet eller företaget, s 33.
- Planerar ett schema för praoeleven.
- Samordnar schemat med berörda personer som eleven behöver träffa för att lösa sina uppgifter och avsätt också tid till arbete med uppgifterna.
- Diskutera hur gymnasieskolans elever kan involveras i praon.
- Förbered eleverna på gymnasieskolan i hur praoeleverna ska tas emot så de känner sig välkomna. Yngre elever känner sig ofta oroliga och nervösa i mötet med äldre elever.
- Utse eventuellt elevhandledare som tillsammans med handledaren stöttar eleven under praoperioden på skolan.

Ett förslag kan vara att några elever från varje årskurs har varsin ansvarsdag för praoeleven.

Elevhandledare:

- Låt dem vara med i planeringsarbetet. Vad är deras ansvar?
- Diskutera hur de tar emot praoelever så de känner sig välkomna och på bästa sätt visar utbildningen och branschen för praoeleverna.
- Säkerställ att det praktiskt fungerar med elevhandledarnas scheman.
- Beskriv vilka uppgifter praoeleverna har under praoperioden och hur de kan stötta eleven i arbetet med att lösa uppgifterna.

Förslag på schema för praoperioden

Fem dagars prao på ett yrkesgymnasium

Dag 1	☐ Introduktion: presentation (elev + handledare och ansvariga elever) ☐ Genomgång av veckan ☐ Presentation av caset "Vi finns i din vardag och jobbar för framtiden". ☐ Rundvandring och presentation av skolan ☐ Besök på lektion/lektioner
Dag 2	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Arbetsuppgift: intervjua gymnasieelever
Dag 3	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Arbetsuppgift: Fånga en skoldag (under hela dagen) ☐ Träffa Yrkeslärare som berättar om praktiska moment
Dag 4	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Prata med lärare/apl-ansvarig om vad apl är. ☐ Arbetsuppgift: apl-företagen
Dag 5	☐ Besök lektion/lektioner ☐ Prata med marknadsansvarig ☐ Presentation av caset "Vi finns i din vardag och arbetar för framtiden" för en liten grupp t.ex. rektor, handledare, elevhandledare. (ca15min) ☐ Redovisning, återkoppling och utvärdering av veckan

10 dagars prao på ett yrkesgymnasium eller eventuellt några dagar på ett företag.

Nedan ges förslag på två olika inriktningar, en som riktar sig till 10 dagars prao på ett yrkesgymnasium och ett förslag där eleven har möjlighet att besöka ett företag. Eleven arbetar med ett uppdrag, s.k. case, i båda förslagen. Tre förslag på case finns på sidorna 31-33.

Dag 1	☐ Introduktion: presentation (elev + handledare och ansvariga elever) ☐ Genomgång av veckan ☐ Rundvandring och presentation av skolan ☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Presentation av case
Dag 2	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Arbetsuppgift: intervjua gymnasieelever
Dag 3	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Arbetsuppgift: Fånga en skoldag (under hela dagen) ☐ Träffa Yrkeslärare som berättar om praktiska moment
Dag 4	☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Prata med lärare/apl-ansvarig om vad apl är. ☐ Arbetsuppgift: apl-företagen
Dag 5	☐ Besök lektioner eller om du dag 6 ska besöka ett företag, så läser du på om företaget. ☐ Prata med marknadsansvarig ☐ Arbetsuppgift: Gå igenom caset skolan/företaget valt att du ska arbeta med. ☐ Gör upp en grovplan för arbetet. T.ex. Vilka personer behöver du träffa? Vilka frågor ska ställas? ☐ Gå igenom planen med din handledare
Dag 6	<p>Skolan:</p> ☐ Besök på lektion/lektioner ☐ Eleven behöver ges möjlighet att ställa frågor och intervjua personer som ni ser kan vara till hjälp för att lösa caset.
	<p>Företaget:</p> ☐ Mottagande och introduktion av arbetsplatsen. ☐ Följer med i verksamheten, alternativt jobbar med uppgifter som arbetsplatsen konstruerat åt dem. ☐ Eleven ges möjlighet intervjua personer som kan vara till hjälp för att lösa caset.
Dag 7	☐ Arbete med caset på gymnasieskolan
Dag 8	<p>Skolan:</p> ☐ Besök på lektion/lektioner
	<p>Företaget:</p> ☐ Jobbskuggning och ev. intervjua personer som kan vara till hjälp för att lösa caset.
Dag 9	☐ Arbete med caset på gymnasieskolan
Dag 10	<p>Skolan:</p> ☐ Presentation av caset (ca 15 min) för en grupp på gymnasieskolan t.ex. rektor, handledaren och några elever ☐ Återkoppling på gymnasieskolan – frågor och utvärdering av praoperioden.
	<p>Företaget:</p> ☐ Presentation av caset (ca 15 min) för en liten grupp på arbetsplatsen eller om någon från företaget kommer till skolan och lyssnat på presentation. ☐ Återkoppling på gymnasieskolan – frågor och utvärdering av praoperioden.

Under praon

Handledaren:

- Hälsa praoeleven välkommen! Avsätt tid till mottagandet då det är viktigt att praoeleven får en bra start hos er och känner sig välkommen och inkluderad.
- Berätta om skolan, utbildningarna etc.
- Gå igenom vad som förväntas av praoeleven och informera om praktiska saker, såsom sjukanmälan, lunchmöjligheter, kontaktuppgifter, start och sluttid etc.
- Låt också praoeleven berätta om sina förväntningar och eventuella funderingar inför praoperioden.
- Gå igenom praoelevens schema och uppgifter under praoperioden. Behöver förändringar göras?
- Planera så personer som praoeleven önskar intervjua etc. finns tillgängliga för praoeleven när det är inlagt i schemat.
- Visa praoeleven runt på skolan.
- Presentera eleven för personal och eventuella elevhandledare.
- Informera om praktiska detaljer som praoeleven behöver tänka på kring hur verktyg fungerar, skyddsutrustning, säkerhetsrutiner, utrymningsvägar, risker etc.
- Ge positiv respons till praoeleven vid visat engagemang, intresse, frågvishet etc.
- Krävs tillrättavisning av praoeleven, tänk på att ge konstruktiv kritik, så eleven vidareutvecklas.
- Avsluta om möjligt varje dag med en liten uppföljning kring hur dagen har varit och vad som ska hända nästa dag. Följ upp elevens eventuella frågor.
- Planera in tid för en gemensam uppföljning på praoelevens sista dag. Vad har varit bra? Vad behöver praoeleven tänka på? Lägg störst vikt på den positiva delen. Lyssna också på hur eleven har upplevt praon.

Efter prao**Handledaren:**

- Återkopplar till praoelevens mentor om hur praoperioden har fungerat.

Planeringsgruppen:

- Låt berörda personer som har varit delaktiga i arbetet med praoeleverna få utvärdera: Vad gick bra, vad gick mindre bra? Behöver något förändras till nästa gång?

Ansvarig praosamordnare på skolan:

- Samordna gärna ett möte eller kontakta grundskolan och eventuellt företaget för att höra vad deras utvärderingar visade. Behöver något förbättra i ert samarbete för att ge praoeleverna en så bra praoperiod som möjligt?

Branschföretagen

Före praο

Ansvarig kontaktperson/praοsamordnare

- Informera alla på arbetsplatsen när det kommer praοelever, så alla kan möta praοeleverna på bästa sätt och hjälpa till vid behov.

Boken *Grundkurs om unga/vuxna* kan vara ett bra underlag i diskussionen kring vad man som vuxen kan tänka på i mötet med unga. Boken är framtagen av VVS-Branschens Yrkesnämnd.

För vidare information <http://vvsyn.se/grundkurs-om-vuxna-och-unga/>

- Utse en handledare till praοeleven. Det är viktigt att utse någon som vill och engagerar sig i uppgiften.
- Utse en reservhandledare utifall att ordinarie handledare får förhinder. Gott bemötande av eleven är viktigt.
- Bestämt vad som ingår i ansvaret att vara handledare.
- Handledaren bör tilldelas tid för att förbereda.
- Skriv gärna ett välkomstbrev som skickas till eleven. Brevet innehåller information om: tid och plats, vad eleven bör ha med sig så som lunch, oömma kläder samt vem som kommer att vara handledare etc.
- Samverka med gymnasieskolans handledare om vilken uppgift som kan passa att gör då praοeleven är hos er. Val av aktivitet/aktiviteter beror på hur stor del av praοperiod eleven har möjlighet att vara hos er.
- Förslag på aktiviteter:
  - Jobbskuggning
  - Jobbar med och lösa uppgifter som ni konstruerat åt dem.
  - Case (s. 31-33)
- Försök att göra ett schema där praοeleven får delta i så många praktiska moment som möjlig, för att ges en inblick i yrket och kanske väcka intresset för att söka yrkesutbildningen till gymnasiet.

Under prao

Handledaren:

- Hälsa eleven välkommen! Avsätt tid till mottagandet då det är viktigt att eleven får en bra start hos er och känner sig välkommen och inkluderad.
- Berätta förslagsvis lite kort om dig själv och vad du arbetar med. Låt eleven berätta lite om sig själv och sin prao-period på yrkesgymnasiet.
- Berätta om företaget, vilka yrken/arbetsuppgifter som finns, utbildningar, arbetsmiljö etc.
- Visa intresse för elevens tankar kring yrket. Ställ frågor och låt eleven ställa frågor.
- Har ni tillsammans med gymnasieskolans handledare beslutat att prao-eleven ska lösa ett uppdrag, ett s.k. case, när den är hos er, gå då tillsammans med eleven igenom uppgiften för att se hur ni kan hjälpa till.
- Gå igenom administrativa rutiner såsom arbetstider, raster, sjukanmälan, anslagstavlor.
- Visa eleven runt i lokalerna och presentera eleven för personalen.
- Berätta om det finns några praktiska saker som eleven behöver tänka på kring t.ex. hur verktyg fungerar, skyddsutrustning, säkerhetsrutiner, utrymningsvägar, risker.
- Låt eleven under sin tid hos er få följa med i verksamheten, alternativt jobba med uppgifter som ni konstruerat åt dem.
- Var noga med att ge tydliga instruktioner som eleven kan följa.
- Ge positiv respons till prao-eleven vid visat engagemang, intresse, frågvishet etc.
- Krävs tillrättavisning av prao-eleven, tänk på att ge konstruktiv kritik, så eleven vidareutvecklas.
- Planera in tid för en gemensam uppföljning på prao-elevens sista dag. Vad har varit bra? Vad behöver prao-eleven tänka på? Lägg störst vikt på den positiva delen. Lyssna på hur eleven har upplevt besöket och eventuella uppgifter.

Efter prao

- Återkopplar till praoelevens mentor eller gymnasieskolans handledare om hur elevens praotid på företaget har fungerat.
- Finns det något vi behöver förändra i planeringsarbetet inför nästa mottagande av praoelever?

3. Förslag på uppgifter

Före, under och efter praο.

Testa hur det är att driva ett fastighetsbolag

Tanken med övningen är att ge eleverna en inblick i hur många olika yrkesroller det kan finnas att utbilda sig till inom en bransch.

Tid: ca en till två lektioner

Kopplas till följande ämnen: fysik, matematik, samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk, teknik

Förberedelser: Alla elever behöver ha tillgång till en mobil eller surfplatta och en stabil internetuppkoppling.

Gå in på <http://framtidensfastighetslabb.se/spelet/> för att få mer information om spelet och hur det kan laddas ner.

Genomförande

Låt eleverna spela spelet fastighetslabbet, där de får inta rollen som vd för ett fastighetsbolag. Diskutera sedan följande frågor:

1. Vad var viktigt att tänka på för att få företaget att fungera och bli framgångsrikt?
2. Vilka olika yrkesroller träffade ni på i spelet?
3. Vilka fler yrkesroller tror ni det finns inom fastighetsbranschen?
4. Om ni skulle väljer att gå VVS- och fastighetsprogrammet på Gymnasiet, vilka yrkesmöjligheter skulle ni då ha? Gå in på <http://skillsworld.se/explore/506/> eller sök på VVS- och fastighetsprogrammet på www.skillsworld.se
5. För vidare information om yrkesroller och utbildningsmöjligheter inom fastighetsbranschen gå in på <https://www.installatorsforetagen.se/utbildning-karriar/jobba-i-installationsbranschen/yrken-inom-el-och-vvs/> och <http://framtidensfastighetslabb.se/fastighetsbranschen/>

Framtidens Fastighetslabb

För skolor i Göteborgsområdet rekommenderas ett studiebesök på Framtidens Fastighetslabb. Där ges eleverna möjlighet att få en inblick i fastighetsbranschen genom att de på kreativa sätt får lösa olika situationer tillsammans med sina klasskamrater. Alla labbstationer har tydlig koppling till grundskolans kurser samt läroplan och eleverna får på ett nytänkande och annorlunda sätt se kopplingar mellan skola och arbetsliv.

Gå in på

<http://framtidensfastighetslabb.se/i-skolan/>

Information och diskussion

För att eleven ska få en så givande och bra praoperiod som möjligt är det viktigt att de får tydlig information och att de känner sig delaktiga i praoprocessen. I denna övning ges eleverna möjlighet till det genom diskussionsfrågor och genomgång av information kring praoperioden.

Tid: ca två lektioner

Kopplas till följande ämnen: samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk.

Genomförande: Låt eleverna arbeta med diskussionsfrågorna enligt modellen EPA (enskilt - par - alla). Avsluta med en informationsgenomgång.

Diskussionsfrågor

- ▶ Låt eleverna reflektera kring syfte och mål med praon.
- ▶ Vilka fördelar kan de se med praon?
- ▶ Vilka förväntningar och farhågor har de?
- ▶ Vad önskar de lära sig under sin praoperiod?
- ▶ Vad är bra med praon på ett yrkesprogram?
- ▶ Hur tycker de att skolan borde arbeta med skola/arbetslivsfrågor?
- ▶ Hur kan de koppla praon till olika ämnen/mål/förmågor?
- ▶ Vilka uppgifter tänker eleverna kan vara bra att göra under praoperioden? Varför?
- ▶ Vilka förväntningar tror eleverna att praoplatsen har på dem?

Informationsgenomgång

- ▶ Gå igenom skolans syfte och mål med praon.
- ▶ Gå igenom hur ni tänker kring före-under-efter arbetet, kopplat till olika ämnen/mål/förmågor/bedömningskriterier.
- ▶ Gå igenom de uppgifter de ska göra under praoperioden och hur de ska redovisas. När ska de vara klara?
- ▶ Gå igenom olika förslag på redovisningsformer. Se digitala verktyg s.
- ▶ Gå igenom hur ni ska kommunicera under praons arbetsperiod (före-under-efter). T.ex. via blogg eller annan gemensam samarbetsyta.
- ▶ Gå igenom vad som gäller runt närvarokrav, arbetstider, resor, mat, regler vid frånvaro och sjukdom etc.
- ▶ Ge dem möjlighet att förbereda sig och läsa på om branschen och diskutera sina tankar och funderingar.

Arbeta digitalt med uppgifterna så finns möjligheten att följa elevernas arbete och regelbundet ge respons. Blogg är ett digitalt alternativ där eleverna kan ta del av varandras praoupplevelser.

Diskussion kring “Vett och etikett”

Bemötande och samarbetet är en viktigt grund för en lyckad praoperiod. Här ges eleverna möjlighet att samarbeta att diskutera frågor som berör detta.

Tid: ca en lektion

Kopplas till följande ämnen: samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk, religionskunskap

Genomförande: Låter eleverna sitta i mindre grupper och diskutera en fråga och skriva ner sina tankar. Redovisa sedan för resten av klassen. Jämför likheter och skillnader i era tankar. Enas sedan i klassen om de viktigaste kriterierna till varje fråga. Sammanställ till en kom ihåg-lista.

Förslag på diskussionsfrågor:

- ▶ Vem/vilka bär ansvaret för att det ska bli en bra prao?
- ▶ Hur visar ni intresse och engagemang?
- ▶ Hur presenterar ni er?
- ▶ Vad är ett bra bemötande? Hur viktigt är det första intrycket?
- ▶ Bör språket anpassas efter olika syften, mottagare och sammanhang.
- ▶ Hur tänker ni kring betydelse av gester och kroppsspråk.
- ▶ Hur bör ni tänka kring mobilanvändandet under praon.
- ▶ Hur tänker ni kring start och sluttid?
- ▶ Vad gör ni om ni känner er dåligt behandlad?
- ▶ Vad gör ni om ni känner att ni inte får ut det ni önskade av er prao?
- ▶ Tankar/farhågor

Boken *Grundkurs om unga/vuxna* kan vara ett bra underlag i diskussionen kring vad man som ungdom kan tänka på i mötet med vuxna.

Boken är framtagen av VVS-Branschens Yrkesnämnd.

För vidare information

<http://vvsyn.se/grundkurs-om-vuxna-och-unga/>

Mina tankar innan min prao

I denna övning får eleverna personligen ta ställning till ett antal frågeställningar. Målet är att eleverna ska ges möjligheten att börja fundera kring framtidsdrömmar och mål. Vad är egentligen viktigt när val inför framtiden görs?

Tid: ca en lektion

Kopplas till följande ämnen: religionskunskap, samhällskunskap

Förberedelser: Övningen kan göras analogt eller digitalt. Om ni önskar göra övningen digitalt, se digitala verktyg s. 36.

Genomförande

Gå igenom nedanstående frågor/påståenden, ett i taget, och låt eleverna välja det alternativ de tycker bäst stämmer in på vad de tror/tycker.

Efterdiskussion: Avsluta gärna övningen genom att ha efterdiskussion i helgrupp.

Börja med att fråga eleverna om någon vill förklara varför man svarat som man gjort. Låt eleverna få resonera kring hur de tänker och lyssna in allas åsikter.

Nedan följer några frågor som kan vara till hjälp vid diskussionen.

- ▶ Var det svårt eller lätt att bestämma sig för ett svarsalternativ? Varför/varför inte?
- ▶ Vad tror ni att övningen handlade om?
- ▶ Fick övningen er att få en förståelse för något som ni inte visste innan? I så fall vad?
- ▶ Fick övningen er att ändra uppfattningen om något? Varför/varför inte?
- ▶ Fick övningen er att förstå hur era klasskamrater tänker kring framtiden? Varför/varför inte?

Information till läraren:

Fråga 6: Man kan läsa vidare på universitet och högskola. Alla elever på ett yrkesprogram i gymnasieskolan har möjlighet att uppnå grundläggande högskolebehörighet under gymnasietiden.

Fråga 7: Apl innebär att man genomför delar av utbildningen på en arbetsplats. Gymnasieförordningen definierar APL som *lärande på ett program som genomförs på en eller flera arbetsplatser utanför skolan* 1 kap. 3 § Gymnasieförordningen 2010:2039.

Tanken med frågan är att visa att det finns många olika positiva effekter av APL. Kan kanske eleverna komma på ytterligare fördelar?

Mina tankar innan min prao - frågor till eleverna

1. Jag vet vad jag vill arbeta med.

- 1. Det stämmer absolut.
- X. Det stämmer delvis.
- 2. Det stämmer absolut inte.

2. Jag vet vilket program jag ska läsa på gymnasiet.

- 1. Ja, jag är säker på mitt val.
- X. Jag är ganska säker, men funderar fortfarande.
- 2. Jag har inte en aning om vilket program jag vill gå.

3. Det är viktigt att undersöka framtidsutsikterna för det eller de yrken som intresserar mig.

- 1. Ja, väldigt viktigt.
- X. Nej, jag vill läsa sådant som jag tycker är intressant, oavsett hur arbetsmarknaden ser ut.
- 2. Delvis, men jag vill inte läsa ett gymnasieprogram som inte intresserar mig bara för att det är lätt att få jobb senare.

4. Prao kan ge mig möjligheten att se vilka vägar det finns för mig i framtiden.

- 1. Jag vet redan allt jag behöver veta om yrken och utbildningar.
- X. Jag tror att min prao kommer att hjälpa mig hitta nya vägar och möjligheter i framtiden.
- 2. Jag vet inte.

5. Vad är viktigt att tänka på vid val av gymnasieprogram?

- 1. Att utbildningen leder till ett yrke där det finns jobb (och där jag kan tjäna mycket pengar).
- X. Att jag får gå på samma skola som mina vänner.
- 2. Att utbildningen förbereder mig för vidare studier.

6. Även om jag väljer ett yrkesprogram så kan jag läsa vidare på universitet och högskola.

- 1. Ja. Varför skulle jag inte kunna det?
- X. Nej. Yrkesprogrammen är inriktade på att man ska jobba direkt efter gymnasiet.
- 2. Vet inte.

7. På en yrkesutbildning på gymnasiet ingår minst 15 veckors apl. Vad står apl för?

- 1. "Anställd på låtsas"
- X. "Arbetsplatsförlagt lärande"
- 2. "Aktiviteter på uppdrag av lärare"

8. Som du precis har lärt dig ingår det minst 15 veckors apl på ett yrkesprogram på gymnasiet. Vilka fördelar ser du med att få komma ut på apl? Ringa in det/de alternativ du tycker stämmer.

- A. Jag får lära sig om hur det fungerar ute på en arbetsplats och inte enbart läsa om det i skolan.
- B. Jag får visa en arbetsgivare vad jag går för och öka mina chanser till extrajobb, sommarjobb och jobb efter gymnasiet.
- C. Jag ökar mina chanser att uppnå målen som finns uppsatta i de olika kurserna.
- D. Det blir lättare att se en koppling mellan det som jag läser om i skolan och hur det fungerar på en arbetsplats.

9. De flesta som ska välja gymnasieprogram vet vad de vill göra i framtiden.

- 1. Ja.
- X. Nej, de flesta har nog ingen aning.
- 2. De flesta har nog idéer och drömmar, men det är för tidigt att veta.

10. Jag vet hur jag ska göra för att uppnå mina framtidsmål.

- 1. Ja.
- X. Jag har framtidsmål, men vet inte hur jag ska komma dit.
- 2. Jag har inga framtidsmål.

Utbildning och yrken kopplade till min prao

Tanken med den här övningen är att eleverna ska få fördjupa sig i yrkesprogrammet de ska göra prao på och också fördjupa sig i ett yrke som yrkesutbildningen kan leda till.

Tid: ca två-tre lektioner

Kan kopplas till följande ämnen: idrott och hälsa, samhällskunskap, svenska, svenska som andraspråk, religionskunskap

Förberedelser: Alla elever behöver ha tillgång till en dator eller surfplatta och en stabil internetuppkoppling. Det är också bra om man har hörlurar då alla kommer att titta på olika filmer. Innan denna lektion behöver man ha en lektion runt källkritik och hur man söker på nätet.

Genomförande

Eleverna söka information om yrkesprogrammet de ska göra prao på. De ska därefter fördjupa sig i ett yrke kopplat till yrkesprogrammet.

Be eleverna att gå in på www.skillsworld.se och söka på yrkesprogrammet och där kolla på filmer och läsa den information som de hittar runt yrkesprogrammet och dess yrkesinriktningar. De väljer sedan ett yrke att fördjupa sig i. Vill de ha mer information om yrket kan de också söka yrkesfilmer på www.youtube.se

Förslag:

Ska eleven vara på VVS- och fastighetsprogrammet söker eleven på yrkesfilmer om hur det är att arbeta som exempelvis kyltekniker, VVS-montör, larmtekniker etc.

Ska eleven vara på EI- och energiprogrammet söker eleven på yrken såsom elektriker, industritekniker etc.

Eleverna ska sedan besvara följande frågor:

1. Vilka arbetsuppgifter har yrket?
2. Vilka kompetenser bör man ha för att arbeta inom yrket?
3. Hur tror du deras arbetstider ser ut?
4. Hur tror du arbetsförhållandena ser ut (arbetsmiljö)?
5. Vad tror du är positivt med yrket?
6. Hur ser utbildningen till det här yrket ser ut? Vilka ämnen är viktiga?
7. Tror du att det är lätt att få jobb inom yrket?
8. Tror du att det finns det några stereotypa uppfattningar om just det här yrket? I så fall vilka? Varför?
9. Vad tror du att din praoperiod kommer att lära dig om yrket?
10. Vad har du för kompetenser och egenskaper som du känner kan vara bra att ha i yrket?
11. Vad av det du lär dig i skolan, kan du ha nytta av i arbetslivet?
12. Vad tror du är bra att tänka på för att du ska lära dig så mycket som möjligt under din praoperiod?

Be eleverna att sammanställa en kort presentation där de berättar om yrket, yrkesutbildningen, nyttan i samhället och vilka kopplingar de kan göra till de ämnen de läser i skolan. De ska sedan redovisa detta för klassen. Om ni väljer att arbeta digitalt finns tips på digitala presentationsverktyg på sid.

Skriv ett brev och presentera dig för din praoplats

I denna övning tränar eleverna på hur man presenterar sig själv i skrift, genom att de skriver ett brev till sin handledare på praoplatsen.

Tid: en till två lektioner

Kopplas till följande ämnen: svenska och svenska som andraspråk

Genomförande:

Diskutera i helklass vad de tror är viktigt att få med i ett brev till praoplatsen t.ex.

- ▶ Presentera dig själv.
- ▶ Dina förväntningar?
- ▶ Fördelar du ser med att få göra prao på EI- och energi-programmet eller VVS- och fastighetsprogrammet?
- ▶ Beskriv vilka uppgifter ni har gjort i skolan kopplat till prao och vilka uppgifter du kommer att ha under praoperioden.

Låt eleverna få skriva ett brev och presentera sig för sig praoplats med stöd av de punkter ni gemensamt kommit fram till.

Låt eleverna läsa igenom varandras brev och ge varandra respons.

Gör eventuella ändringar.

Skicka brevet till praohandledaren.

Intervjua gymnasieelever

Övningen går ut på att du under din prao på ska intervjua en eller flera elever på ett skolan för att ta reda på mera om ett yrkesprogram där du gör din prao.

Tid: ca två lektioner.

Kopplas till följande ämnen: samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk

Förberedelser: I denna övning behöver du ha tillgång till en telefon, surfplatta eller en dator med internetuppkoppling.

Genomförande

Din uppgift är att intervjua en eller flera elever på den skola och det yrkesprogram där du gör din prao. Praoar du på mer än ett yrkesprogram kan du välja ett av dem som du känner att du vill veta mera om. Här nedan följer några frågor som du kan använda dig av under intervjun. Du får gärna komplettera dessa med egna frågor.

1. Vad fick dig att välja just det här programmet?
2. Vad tycker du är det bästa med att gå ett yrkesprogram?
3. Vad kommer du att göra efter studenten?
4. Har du varit ute på apl (praktik) ännu och i så fall var?
5. Vad fick du lära dig under din apl?
6. Vad har du fått lära dig på skolan som är specifikt (speciellt) för just det här programmet?
7. Har ni varit på några studiebesök och i så fall var?
8. Har ni haft någon från näringslivet som varit och föreläst för er på skolan och i så fall från vilket företag kom hen?
9. Hur skulle du beskriva skolan som du går på med tre ord
10. Vilket råd skulle du ge till en elev som står inför valet att välja gymnasium?

Har ni en digital samarbetsyta där uppgiften ska läggas kan ett uppföljande uppdrag vara att du också läser igenom minst två av sina klasskamraters intervjuer och ställer en fråga i kommentarsfältet till inlägget. Frågan kan handla om det som tagits upp i intervjuerna eller om programmet/skolan.

Glöm inte att besvara de frågor som du får av sina klasskamrater.

Fånga en skoldag

Tanken med den här övningen är att du ska få vara kreativ och genom bilder få visa hur en typisk dag på yrkesprogrammet kan se ut. Den här övningen kan också göras om du är en dag på ett företag, fånga då sådant som är typiskt för yrket.

Tid: ca 60 minuter utspridda över dagen + efterarbete och presentation

Kopplas till följande ämnen: bild, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk

Förberedelse: I denna övning behöver du ha tillgång till en kamera samt en telefon, surfplatta eller dator med internetuppkoppling.

Genomförande

Du ska dokumentera en dag på din praoplats genom fotografier. Genom minst tio stycken bilder ska du beskriva en typisk dag på det programmet som du gör din praoplats. Fotografierna ska sedan kombineras med en kortfattad text som sedan sammanställs till en digital presentation. Presentationen skicka till din lärare eller till er samarbetsyta. Presentationen ska sedan presenteras för klassen efter avslutat praο period.

Glöm inte bort att fråga de du tar bild på om det är okej. Ska ni lägga upp bilderna på er gemensamma samarbetsyta eller blogg är det viktigt att du också informerar om det och frågar om det är okej.

Exempel på saker som du kan fotografera är; en lektion, praktiskt arbete, något som är typiskt för yrkesprogrammet, dagens schema, elevarbeten, rastaktiviteter, skolbyggnaden, personalen, biblioteket, litteratur de använder etc.

Apl-företag

På ett yrkesprogram får eleverna gå ut på apl vilket står för arbetsplatsförlagt lärande. I denna övning ska du få ta reda på mer om ett av de apl-företag som skolan samverkar med.

Tid: ca två-tre lektioner

Kopplas till följande ämnen: bild, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

Förberedelse: I denna övning behöver du ha tillgång till en telefon, surfplatta eller en dator med internetuppkoppling.

Genomförande

Prata med den person på skolan som ansvarar för det arbetsplatsförlagda lärandet. Be personen i fråga att ge några exempel på företag där eleverna genomför sin apl. Fråga även om det finns något företag där en av eleverna som nu går på skolan har genomfört sin apl och fråga om det finns möjlighet att få ställa några frågor till den eleven. Välj ut ett av dessa företag som du ska undersöka lite närmare.

När du valt ut ett företag ska du ta reda mera om detta. Lättaste sättet att hitta information är genom att gå in på företagets hemsida. Har du även fått möjlighet att träffa en elev som gjort sin apl på företaget kan du få en del information genom hen. saker att ta reda på kan exempelvis vara;

1. Vem äger företaget?
2. Vad gör man på företaget?
3. Hur länge har företaget funnits?
4. Hur många anställda har man?
5. Finns företaget i fler länder än i Sverige och i så fall vilka?
6. På vilket sätt kan man säga att företaget arbetar med hållbarhet?
7. Behöver man någon form av utrustning/kläder för att arbeta på arbetsplatsen?
8. Vilka arbetsuppgifter får man utföra på arbetsplatsen?
9. Är företaget arbetsuppgifter viktiga i vårt samhälle? Vad skulle hända om det inte fanns tror du?

Tre förslag på case:

A: "Vi finns i din vardag och jobbar för din framtid"

I den här övningen ska du fånga passande ögonblick på bild som passar till Installatörsföretagens slogan " Vi finns i din vardag och jobbar för din framtid". Bilderna ska sammanställas i ett collage.

Tid: ca två lektioner + tid utspridd under veckan för fotografering

Kopplas till följande ämnen: bild, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

Förberedelser: I denna övning behöver du ha tillgång till en telefon, surfplatta eller en dator med internetuppkoppling.

Genomförande:

"Vi finns i din vardag och jobbar för din framtid" är Installatörsföretagens slogan. Under praoperioden har du som uppdrag att ta kort på saker eller stunder som du tycker fångar denna slogan och i slutet av din vecka ska du presentera detta i ett analogt eller digitalt bildcollage. Glöm inte bort att fråga de du tar bild på om det är okej. Ska ni lägga upp bilderna på en digital samarbetsyta eller blogg är det viktigt att du också informerar om det och frågar om det är okej.

Du får också komplettera med bilder från tidningar eller nätet om du vill.

Collaget presenteras för skolan och eventuellt företaget, då du berättar hur du har tänkt när du har tagit bilderna och gjort collaget kopplat till devisen "Vi finns i din vardag och jobbar för framtiden"

Collaget redovisas för klassen efter praon.

B: Hållbar miljö

Syftet med övningen är att du ska få en inblick ett hållbarhetsarbete samt på ett kreativt sätt ge förslag till förbättringsåtgärder. Hur kan skolan eller företaget göras än mer hållbart?

Tid: ca tre lektioner. Uppgiftens den förlängas eller förkortas beroende på hur praoperioden ser ut.

Kopplas till följande ämnen: bild, naturvetenskap, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk, teknik.

Genomförande

Du ska undersöka om Gymnasieskolan, yrkesprogrammet eller företaget kan förbättra sitt arbete kring hållbar utveckling kopplat till miljö? Du ska studera hur de idag arbetar med detta samt komma med förslag på nya hållbara lösningar. Läs på om ämnet och gå sedan runt på gymnasieskolan/företaget för att identifiera eventuella förbättringsområden och göra om möjligt en mindre undersökning bland personal-/elevgruppen. Förändringarna kan exempelvis ha att göra med vilken typ av material som används vid framställning av olika produkter eller hur källsorteringen går till. Våga vara kreativ och försök vid presentationen övertyga publiken att satsa på just din lösning.

Förslag på ett upplägg:

Beskriv arbetsplatsen:

1. Skriv och berätta om skolan/arbetsplatsen.
2. Intervjua 1–2 medarbetare om vilka uppgifter de har.
3. Intervjua 1–2 medarbetare om vad de som skola/företag gör för att bidra till en hållbar utveckling.

Möjligheter att källsortera:

1. Undersök om skolan/arbetsplatsen har något som gör det lätt att källsortera.
2. Finns det skräp som slängs blandat som istället skulle kunna källsorteras?
3. Skulle arbetsplatsen kunna öka mängden avfall som går till återvinning istället för förbränning?

Varför återvinning? Kolla fakta. Beskriv kortfattat. Glöm inte att källhänvisa!

1. Varför är det viktigt med återvinning?
2. Vilken slags material återvinns idag i Sverige?

Förbättringar:

1. Upplever du att källsorteringen fungerar bra på arbetsplatsen? Ge exempel.
2. Finns det något som skulle kunna fungera bättre? Ge exempel.

Svårigheter:

1. Finns det några svårigheter med de förbättringar du föreslagit?
2. Vad finns det för hinder som skulle kunna göra att förbättringarna inte går att genomföra?

Presentation:

1. Sammanställ allt du har kommit fram till i ditt arbete med *Hållbar miljö* till en presentation.
2. Håll en presentation för några på skolan/företaget
3. Skicka presentationen till din lärare eller lägg den på er samarbetsyta.

C: Marknadsför skolan, yrkesprogrammet eller yrket

Den här övningen kan varieras beroende på hur din praoperiod kommer se ut och vad handledare och du bestämmer passar bäst. Nedan presentera hur uppdraget kan se ut om du ska marknadsföra yrkesprogrammet, men det kan också vara så att ni bestämmer att du ska marknadsföra ett yrke, skolan eller ett företag om du har praodagar där.

Tid: ca tre lektioner. Uppgiftens den förlängas eller förkortas beroende på hur praoperioden ser ut.

Kopplas till följande ämnen: bild, samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

Förberedelse: Innan du kan göra den här övningen behöver du veta lite om yrkesprogrammet och vad den har att erbjuda. Det kan därför vara bra att göra uppgiften i slutet av praktikperioden. I denna övning behöver du också ha tillgång till en telefon, surfplatta eller en dator med internetuppkoppling.

Exempel: Du kommer i denna övning få möjligheten att hjälpa yrkesprogrammet där du praοar med hur de på bästa sätt ska marknadsföra sig för att få fler elever att vilja studera på yrkesprogrammet.

Genomförande

Börja med att intervjua rektorn eller annan personal på skolan som har goda kunskaper om elevunderlaget. Du ska ta reda vilka elever som vanligtvis söker sig till yrkesprogrammet och vilka elever som skolan i dagsläget har svårt att nå ut till.

När du fått in all nödvändig information ska du lista minst fem exempel på hur yrkesprogrammet skulle kunna marknadsföra sig för att kunna locka till sig den elevgrupp som i dagsläget inte söker sig till utbildningen. Det kan både röra sig om marknadsföringssätt (det vill säga mässor, sociala medier, tidningar etc.) men också starka kvaliteter som yrkesprogrammet bör framhäva (exempelvis framtidsutsikter, arbetsuppgifter etc.). Dina exempel kan förslagsvis presenteras i punktform med en kort beskrivning. Var så kreativ som möjligt.

Exempel 1: Du får i samtalet med rektor veta att de har svårt för att få tjejer att söka sig till yrkesprogrammet. Var eller på vilket sätt bör skolan marknadsföra sig för att få fler tjejer att söka sig till yrkesprogrammet?

Exempel 2: Du får i samtalet med rektor veta att de har svårt att få elever från ett visst område att söka sig till yrkesprogrammet. Var eller på vilket sätt bör skolan marknadsföra sig för att nå ut till eleverna ifrån just det området?

Avsluta med att presentera dina idéer för rektor och annan personal på skolan.

Skicka till din lärare eller lägg presentationen på er samarbetsyta.

Hur skulle världen se ut om yrket inte fanns?

Tanken med den här övningen är att du ska få öva på att skriva en argumenterande text om ett yrke, dess betydelse för samhället och varför man bör välja yrkesutbildningen som leder till yrket.

Tid: ca en till två lektioner

Kopplas till följande ämnen: samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk, religionskunskap.

Genomförande

Välj ett yrke kopplat till den yrkesutbildning du har gjort din prao på. Samla nu all den information du har fått med dig ifrån din praoperiod kring yrkesutbildningen och de yrket du väljer att argumentera för. Känner du att du behöver mer information kan du se på yrkesfilmer om yrket du valt. Sök på www.skillsworld.se eller på yrkesfilmer på Youtube.

Tips på frågor att fundera på:

1. Varför är yrket viktigt?
2. Hur gör yrket skillnad i det lilla och det stora?
3. Hur skulle världen se ut om yrken inte fanns?
4. Vilka utvecklingsmöjligheter finns för yrket? Kommer digitaliseringen förändra yrket?
5. Varför ska man läsa yrkesprogrammet? (intressanta ämnen, leder till jobb, apl-praktik etc.)
6. Vilka utvecklingsmöjligheter finns för dig som arbetar inom yrket?

I nästa steg ska du skriva en argumenterande text om yrket och yrkesprogrammet du valt.

Slutligen ska du presentera din argumentation för klassen

Manligt och kvinnligt

Det som är tanken med den här övningen är att eleverna ska få fundera kring könsroller kopplat till olika yrken. Eleverna får fundera över olika frågeställningar först i mindre grupper och sedan i helklass.

Tid: ca en till två lektioner

Kopplas till följande ämnen: samhällskunskap, svenska och svenska som andraspråk, religionskunskap.

Förberedelse: Placera eleverna i mindre grupper om 4–5 per grupp. Det kan vara bra om ni har tillgång till en whiteboard eller någon annan form av tavla eller papper där ni kan skriva ner de svar som dyker upp.

Genomförande

Här nedan följer ett antal frågor som eleverna ska få diskutera först i mindre grupper och sedan i helklass. Förslagsvis tar ni en fråga åt gången. Börja övningen med att eleverna får berätta för varandra på vilket program och på vilken skola de gjorde sin praktik.

1. På det programmet som ni praoade, var det flest kvinnor eller män som studerade där? Varför tror ni att det ser ut så?
2. Kan ni komma på några yrken som förknippas med män?
3. Kan ni komma på några yrken som förknippas med kvinnor?
4. Hur tror ni att sociala medier påverkar oss i hur vi tänker kring manligt respektive kvinnligt.
5. Vilka egenskaper används oftast för tjejer?
6. Vilka egenskaper används oftast för killar?
7. Finns det skillnader i hur man ser på en kille som arbetar med något som anses vara ett kvinnligt yrke jämfört med hur man ser på en tjej som arbetar med något som anses vara ett manligt yrke? Hur ser i så fall dessa skillnader ut?
8. Hur tror ni det kommer sig att vi delar upp vissa yrken i typiska tjej- respektive killyrken?
9. Hur kan vi förändra den förutfattade bilden av vissa yrken?
10. Kan andras bild av ett yrke hindra dig i ditt val av yrke? Varför/varför inte?
11. Tror ni att vi kommer tänka likadant om yrkena om femtio år? Det vill säga kommer vi fortfarande dela in vissa yrken i typiska tjej- respektive killyrken?

4. Förslag på digitala verktyg

Nedan presenteras förslag på digitala verktyg som kan stötta i arbetet med de olika uppgifterna.

Google formulär

I Google formulär kan du skapa en egen enkätundersökning. Du kan sedan enkelt dela länken till din enkätundersökning på exempelvis sociala medier. Svaren på undersökningen samlas automatiskt i Google kalkylark. Verktöget är gratis.

<https://www.google.se/intl/sv/forms/about/>

Mentimeter

Mentimeter finns både gratis och som betalversion. Genom Mentimeter kan eleverna rösta och se resultatet i realtid. Ställ en fråga, låt eleverna rösta och sedan kan ni tillsammans se resultatet allteftersom rösterna kommer in. Verktöget är gratis och gör gruppen delaktig i diskussionen.

www.mentimeter.com

Piccollage

Ett gratisverktyg där elever kan skapa collage, affischer eller mindboards med hjälp av media såsom egna foton, bilder, virtuella klistermärken och text. Det går också att söka på media, via appen, på nätet och infoga valt media till PicCollage.

pic-collage.com

Canva

I Canva kan du skapa snygga affischer eller posters för utskrift eller sociala medier. Inloggning krävs men mycket är gratis.

<https://www.canva.com/>

Padlet

Ett verktyg där du kan bygga en digital vägg. Du kan klistra in länkar på väggen, infoga Worddokument eller använda den som en anslagstavla. Verktöget kan exempelvis vara bra att använda vid diskussioner i grupp där eleverna kort får skriva ner de tankar som dykt upp i gruppen och där du sedan kan ge direkt respons.

<https://padlet.com>

Skype och Google hangout

Skapa virtuella videosamtal utanför verksamhetens miljö. Verktögen skapar möjligheter för möten med olika grupper oavsett miljö, avstånd och antal deltagare. Koppla gärna verktögen mot projektor eller smartboard.

www.skype.com
hangouts.google.com

Prezi

Prezi finns både gratis och som betalversion. Genom Prezi kan du lätt skapa fina presentationer med texter, bilder och symboler. Presentationen blir levande genom animeringar och zoom. Ett relativt lättanvänt program där det enda som krävs är att du skapar ett konto. Ett roligt komplement till de vanligaste presentationsverktögen.

<https://prezi.com>

Kahoot

Kahoot är ett gratisverktyg där du som lärare kan skapa egna frågesporter. Alla elever svarar på sin egen dator, läsplatta eller telefon. Du kan också skapa en Kahoot för att starta en diskussion eller för att genomföra en undersökning.

<https://getkahoot.com>

Blogger

Ett gratisverktyg där du kan skapa en egen blogg eller en klassblogg. Genom att skaffa dig ett Googlekonto får du automatiskt ett konto som fungerar på Blogger. Du kan sedan välja om du vill lägga till fler författare och på så sätt skapa en klassblogg. Fördelen med en blogg är att föräldrar och vårdnadshavare kan gå in och läsa om det eleverna arbetar med.

www.blogger.com

Audacity

Detta verktyg passar bra när eleverna ska spela in en egen podcast. Audacity laddar du enkelt hem till din dator. Programmet är gratis och det går enkelt att spela in och redigera ljud. Det finns en uppsjö av olika program att använda vid inspelning av podcast, välj det som fungerar bäst för dig.

<http://audacityteam.org>

5. Om aktörerna bakom materialet

*Detta material är ©Installatörsföretagen 2018.
Materialet får användas och spridas fritt i pedagogiskt syfte så länge källa anges.*

INSTALLATÖRSFÖRETAGEN

Installatörsföretagen

Vi finns i din vardag men också i din framtid. Vårt arbete bidrar till utvecklingen av ett väl fungerade och hållbart samhälle. Det är vi som installerar och underhåller funktioner för elektricitet, värme, kyla, vatten, sprinklers, ventilation, kraft och säkerhet. Vi är stolta över det vi gör, varje dag och vi hoppas att du vill vara en del i detta, varmt välkommen till installationsbranschen. Här finns det gott om jobb och karriärmöjligheter.

installatorsforetagen.se

GR Utbildning

Detta pedagogiska material är framtaget av Malin Johansson, GR Skola Arbetsliv GR utbildning på uppdrag av Installatörsföretagen.

GR är en förkortning av Göteborgsregionens kommunalförbund. GR Skola Arbetsliv är en del av GR Utbildning och arbetar för långsiktig strategisk kompetensförsörjning genom samverkan mellan skola och arbetsliv. Vi erbjuder processtöd, organisationsutveckling och kompetensutveckling på området och skapar mötesarenor mellan skola och arbetsliv. Vi vänder oss till alla som arbetar inom skolan, såsom arbetslag/ämneslag, lärare, studie- och yrkesvägledare, rektorer, förvaltningschefer, områdeschefer och elever, hela vägen från förskolan till vuxenutbildning och högskola/universitet. Vi arbetar även med branscher och företag.

grskolaarbetsliv.se